

ניתן לי בן במדינת הים. ומת בני, ואח"כ מת בעלי, כיון שלא הוציאה עצמה מחזקה קמא, שעדיין היא צריכה לייבם, לכן נאמנת ומותרת להתייבם.

אבל אם אמרה, מת בעלי ואחר כך מת בני, אינה נאמנת להנשא לשוק, וחוששין לדבריה שהוציאה עצמה מחזקת יבום, ואם בא היבם לייבמה, לא נותנים לה להתייבם, וחולצת ולא מתייבמת, משום שרבנן האמינו לאשה רק על מיתת בעלה, מהטעם שדייקא ומנסבא, אבל מה שאומרת לפטור עצמה מן היבום, לא האמינוה, כיון שלפעמים היא שונאת את היבם.

ודייקין: "לדבריה" מיעוטא משמע, רק לדבריה הוא החוששין, הא לדברי צרה, אם אומרת כן, אין חוששין, ומוקמינן לה אחזקה קמייתא, שמע מינה כדברי רבי טרפון:

מתניתין:

במשנה קודמת שנינו שתי מחלוקות בין רבי ק"ח-ב טרפון ורבי עקיבא, ולכן שונה המשנה עתה עוד ענינים שנחלקו בהם.

א. קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש, כל אחת מהחמש אומרת אותי קידש, והוא אינו חפץ לישא את כולן,

נותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתובה ביניהן⁽³⁾ ומסתלק, דברי רבי טרפון.

דאי איתמר המחלוקת רק בהך קמייתא לענין צרתה, הוה אמינא, דרק בהא קאמר רבי טרפון, דאין צרתה נאמנת כלל, ואפילו לענין תרומה, משום דצערא דגופה, דמצטערת מצרתה שמונעת לה תשמיש מבעלה, ומשום הכי ודאי משקרא, כדי לקלקלה שתנשא, ואפילו שהיא עצמה נשאת, ומתקלקלת, היינו משום דקאמרה תמות נפשה עם פלשתים.

אבל בסיפא דמתניתין, לענין חמותה, דצערא הוא רק צער של מילי דעלמא, אימא מודי ליה רבי טרפון לרבי עקיבא שלא מחזקינן לה בשקרנית כל כך, ואמנם להשיאה אינה נאמנת, אבל לחומרא, לענין תרומה תיחוש לדבריה.

ואי איתמר המחלוקת רק בהא בסיפא, לענין חמותה, הוה אמינא כי רק בהא קאמר רבי עקיבא שחוששין לדבריה ואסורה בתרומה, משום דצערא מילי דעלמא.

אבל בהך ברישא, לענין צרתה, דאיכא צערא דגופא, אימא מודה ליה לרבי טרפון דודאי משקרא כדי לקלקלה שתנשא,

משום הכי צריכא להני תרי פלוגתות.

אמר רבי יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי טרפון.

אמר אביי: אף אנן נמי תנינא בברייתא כדברי רבי טרפון, לגבי אשה שהלכה עם בעלה למדינת הים, וכשיצאה מכאן לא היה לה בן, ועומדת בחזקת יבום, ובאת ואמרה

3. מניחה בבית דין עד שיתברר הדבר, תוי"ט.

אחת מחמש נשים ואינו יודע איזו קידש, שמניח כתובה ביניהן ומסתלק.

על מה נחלקו, על שבעל אחת מחמש נשים, רבי טרפון אומר: מניח כתובה ביניהן ומסתלק, רבי עקיבא אומר: עד שישלם לכל אחת ואחת.

לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שלקח מקח מחמשה בני אדם ואין יודע מאיזה מהן לקח, שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק.

לא נחלקו אלא באופן שגזל מחמשה, שאמר רבי טרפון: מניח גזילה ביניהן ומסתלק, ורבי עקיבא אומר: עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד.

ודייקנן: מדקאמר רבי שמעון בן אלעזר בקידש ולקח לא פליגי רבי טרפון ורבי עקיבא, מכלל, דתנא קמא סבר פליגי רבי טרפון ורבי עקיבא בקידש ובלקח, משום דליכא איסור כולי האי, אבל בבעל וגזל, אפילו רבי טרפון מודה.

ולפי זה מקשינן: מני מתניתין, דקתני קידש וגזל?

אי תנא קמא, ליתני "קידש", ו"לקח".

אי רבי שמעון בן אלעזר, ליתני "בעל" ו"גזל".

ומתריצין: לעולם מתניתין כרבי שמעון בן אלעזר, דבעל וגזל פליגי, ומאי קידש דמתניתין, קידש בכיאה, דגינה אותה, ואפילו הכי פטר רבי טרפון.

ואל תאמר, ליתני מחלוקת בגזל ולא איבעי להביא המחלוקת בקידש, דתרוויהו אצטריך,

רבי עקיבא אומר, אין זו דרך טובה להיות מוציא מידי עבירה, עד שיתן גט וכתובה לכל אחת ואחת.

ב. גזל אחד מחמשה אנשים, ואין יודע מאיזה מהם גזל, כל אחד אומר אותי גזל,

מניח גזילה ביניהן ומסתלק, דברי רבי טרפון.

רבי עקיבא אומר, אין זו דרך טובה להיות מוציא מידי עבירה, עד שישלם לכל אחד ואחד, כיון שעשה איסור שגזל:

גמרא:

שינו במשנה: קידש אחת מחמש נשים וכו'.

ודייקנן: קידש קתני, בעל לא קתני, דאיכא למימר דווקא בקידש קאמר רבי טרפון שמניח כתובה ביניהן, משום שלא עשה בה מעשה. אבל בבעל, מודה רבי טרפון, כיון שעשה בה מעשה וגינה אותה בקדושי ביאה, שצריך להוציא עצמו מידי עבירה וליתן כתובה לכל אחת ואחת מספק.

וכן בסיפא דמתניתין, יש לדייק: גזל קתני, לקח לא קתני, דאיכא למימר, דווקא בגזל, דעבד איסורא קניס ליה רבי עקיבא, אבל בלקח מאחד מחמשה ואינו יודע ממי לקח, מודה רבי עקיבא שמניח דמי מקח ביניהם.

והוינן בה: מני מתניתין?

לא תנא קמא, ולא רבי שמעון בן אלעזר.

דתניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שקידש

ג. הלכה עם חמותה למדינת הים בחזקת שאין לה יבם, וכשבאה אמרה "ניתן לי יבם במדינת הים", שהולידה חמותי בן.

אם אמרה "מת בעלי ואחר כך מת יבמי",

וכן אם אמרה "מת יבמי ואחר כך מת בעלי", ובין כך ובין כך היא מותרת לשוק, כיון שאין לה יבם, נאמנת, כי "הפה שאסר הוא הפה שהתיר".

ד. הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים, אמרה מת בעלי ואחר כך יבמי, וכן אם אמרה מת יבמי ואחר כך מת בעלי, אינה נאמנת, שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי, שתנשא לשוק, דפעמים שונאה אותו, ויש רק איסור לאו, ולהכי חיישינן שמא יהיה קל בעיניה.

ה. ולא נאמנת לומר מתה אחותה, שתכנס לביתו של בעל אחותה,

ו. ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם אשתו שאיבם את אשתו,

ז. ולא נאמן לומר מתה אשתו כדי שישא אחותה [שתי אחיות אסורות עליו, כששתיהן בחיים], כי רק האשה מדייקת להנשא שלא תאסר על בעלה, ולא האיש.

גמרא:

אדם שרוצה לזכות גט לאשתו, ע"י אחר, שיקבל את הגט במקומה, ויזכה בו, בגט, בשבילה, ותתגרש כשיגיע הגט ליד האחר, מדין "זכין לאדם שלא בפניו", אינו יכול. לעשות זאת כיון שהגט הוא חוב לאשה, ואין חבין לאדם ע"י אחר שלא בפניו.

ומסתפקת הגמרא:

בעא מיניה רבא מרב נחמן: המזכה גט לאשתו על ידי שליח קבלה, שתתגרש

תנא קידש בביאה להודיעך כחו דרבי עקיבא, דאע"ג דאיסורא דרבנן עבד, שהרי רב הלכה את מי שקדש בביאה, ואין כאן איסורא דאורייתא, אפילו הכי קנים.

ותנא נמי מחלוקת בגזל, להודיעך כחו דרבי טרפון, דאע"ג דאיסורא דאורייתא עבד, אפילו הכי לא קנים:

מתניתין:

א. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם, ובאת ואמרה מת בעלי מקודם, ואחר כך מת בני, ואיני זקוקה ליבום, היות ובשעת מיתת בעלי עדיין היה בני קיים, נאמנת להנשא לשוק, היות והיתה יכולה לומר בני קיים, כי עד עתה בחזקת מותרת לשוק היתה.

ואם אמרה מת בני ואחר כך מת בעלי, וזקוקה אני ליבום, אינה נאמנת להתייבם, וחוששין לדבריה שאסורה לינשא לשוק, דשויה אנפשה חתיכה דאיסורא, וחולצת ולא מתייבמת.

ב. האשה שהלכה עם בעלה למדינת הים בלא בן, ואמרה ניתן לי בן במדינת הים, ואמרה מת בני, ואחר כך מת בעלי, נאמנת להתייבם. דכשהלכה היתה בחזקת זקוקה ליבום.

ואם אמרה מת בעלי ואחר כך מת בני ואינה זקוקה ליבם, אינה נאמנת להנשא לשוק בלא חליצה, וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת, משום שלגבי בעלה הימנוה רבנן להוציאה מחזקת אשת איש, משום דדייקא, ולא הימנוה לאפוקי מיבם, כי לפעמים שונאה אותו.

דגופא עדיף לה, ואם כן חוב הוא לה להתגרש.

תא שמע: דאמר ריש לקיש: טוב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. האשה מעדיפה לישיב בצוותא עם אחר ואפילו אם אינו מתאים לה כל כך, מלישב לבד.

ואם כן, חוב הוא לה הגירושיין, אפילו במקום קטטה.

עוד מביאה הגמרא אופנים שאשה מעדיפה להשאר תחת בעלה.

אביי אמר: דשומשמנא גברא אפילו אם יש לאשה בעל גוץ כנמלה, כורסיה בי חרתא רמו לה, האשה מרגישה את עצמה חשובה בזה שהיא נשואה, ושמה את כסאה אצל החשובות, חורות הארץ.

רב פפא אמר: דנפצא גברא אפילו בעל שאומנותו מאוסה, שמנפץ צמר. תיקרי כסיפי בבא ותיתיב אינה בושה לקרותו על מפתן הבית לישיב שם אצלו בפני הכל (4).

רב אשי אומר: דקולסא גברא אפילו מצאו בבעלה שמץ פסול לא בעיא טלפחי לקידרא, אפילו עדשים שהוא מאכל קל וזול, אינה מבקשת ממנו, כי העיקר אצלה הוא שייקרא שמו עליה.

תנא: וכולן, כל אותן נשים שבעליהן שפלים ומראות להם חיבה אינו אלא שמזנות תחתיהם וכשמתעברות ותולדות עיבורן בבעליהן, ונוח להן באנשים כל שהן לפי שמזנות תחתיהם (5):

מעכשיו, במקום יבם שיש לו אח, ועל ידי הגט תתפטר מהיבם, במקרה שימות הבעל, מהו, האם הגט חל, ופטורה מיבום, או לא.

מי אמרינן כיון דסניא ליה ליבם, ורוצה להתפטר ממנו, אם כן זכות הוא לה, וזכין לאדם שלא בפניו ומגורשת.

או דלמא, כיון דזימנין דרחמא ליה, שפעמים אוהבת את היבם, חוב הוא לה להתפטר מהיבם, ואין חבין לאדם שלא בפניו, ואינה מגורשת.

אמר ליה רב נחמן: תנינא, בין כשיצאה האשה מכאן בחזקת היתר לשוק ובאה והחזיקה את עצמה ליבם, ובין כשיצאה מכאן בחזקה ליבם ובאה והחזיקה את עצמה שמוותרת לשוק, הדין שחוששיין לדבריה, וחולצת ולא מתייבמת, ולא אומרים שוודאי משקרת משום שנאה או אהבה ליבם.

ומוכח שספק הדבר.

אם כן, הוא הדין גבי מזכה גט, ספק הוא אם היא אוהבת את היבם וחוב הוא לה, או שמא שונאת אותו וזכות הוא לה, ולכן אם מת בעלה תחלוץ ולא תתייבם.

עוד מסתפקת הגמרא: אמר ליה רבינא לרבא: המזכה גט לאשתו על ידי שליח קבלה, שתתגרש מעכשיו, במקום קטטה. מהו,

מי אמרינן כיון דאית לה קטטה בהדיה, אם כן שונאת אותו וזכות הוא לה להתגרש. או דלמא, ניחא, על אף הקטטה מעדיפה להשאר תחת בעלה מאשר להשאר לבד

הדרן עלך פרק האשה שלום

פרק האשה בתרא

תחלוץ מיד, מספק, ותהיה מותרת לשוק.

חיתה לה לאשה חמות שיצאה למדינת הים, ולא היה לה בן אלא בעלה של זו, אינה חוששת שמא נולד לחמותה בן נוסף [יבם], בחיי בעלה, ומותרת לשוק.

[שמא תאמר, מדוע ברישא חוששת שמא ילדה צרתה, ובסיפא אינה חוששת שמא ילדה חמותה? תשובתך, ברישא כל מה שתלד, בין זכר בין נקבה פוטרה מיבום. אבל בסיפא רק אם ילדה חמותה זכר היא נופלת ליבום, ויש כאן שני ספקות: א. שמא ילדה ב. שמא הוא זכר. וכולי האי לא חיישינן. רש"י].

יצתה חמותה מליאה מעוברת (2) חוששת.

היות ומעתה יש כאן רק ספק אחד, שמא זכר הוא העובר.

רבי יהושע אומר: אינה חוששת, כי עדיין יש כאן שני ספקות: א. שמא הפילה ב. גם אם לא הפילה, שמא ילדה שמא נקבה. (3)

המשנה הראשונה בפרק זה עוסקת באשה שמת בעלה בלא בנים, ואין ידוע אם חייבת ביבום, ומבררת המשנה שני אופני ספק:

האחד, באופן שספק אם יש לו בנים מאשה אחרת ופטורה מיבום ומותרת לשוק.

והשני, באופן שספק אם יש אח לבעלה ואין לה יבם.

מתניתין:

ק"ט-א האשה שהלך בעלה, ועמו הלכה גם צרתה, אשה אחרת שיש לו לבעלה, למדינת הים, וכשיצאו לא היה לבעלה בנים.

ובאו עדים ואמרו לה: מת בעלך.

לא תנשא לשוק ולא תתייבם ליבם, אחי בעלה, עד שתדע שמת בעלה בלא בנים ומותרת ליבם, או עד שיתברר שמא מעוברת היא צרתה, וכשילדה, (1) מותרת היא להנשא לשוק.

ולקמן בעמוד ב תבאר הגמרא למה שלא

שבסיפא מיירי שמלאו ימיה ללדת כשיצאה, ולכן אין כאן שתי ספיקות א. זכר או נקיבה ב. אפילו אם תימצוי לומר זכר, שמא נולד לאחר מיתת בעלה, והוה אשת אחיו שלא היה בעולמו. ועיין לשון הנמו"י, דכאן שיצאה מליאה "ועבר זמן לידתה". וחידושי מהרי"ח במשניות.

3. ותנא קמא סובר שלא חיישינן שמא הפילה, שהפלה היא כמיתה, ולשמא מת לא חיישינן [כמבואר גיטין כח א] [תויו"ט]

1. היתרה לשוק רק כשכבר ילדה, היות והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם [כמובא לקמן בעמוד ב]. ולכן כתב רש"י בד"ה ולא תתייבם, שמא "ילדה", שזהו שפוסלה מיבום.

והא דנקטה המשנה מעוברת עיין בערוך לנר, ובהגהות חשק שלמה

2. הא דשינתה המשנה לשונה, דברישא נקטה לישנא דמעוברת, ובסיפא מליאה, ביאר הרש"ש